

Vergaderjaar 2005–2006

21 501-31

Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Nr. 89

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 22 december 2005

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 1 december 2005 overleg gevoerd met minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over:

- **het verslag van de Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken van 2 juni 2005 (onderdeel werkgelegenheid en sociaal beleid) (21 501-31, nr. 80);**
- **de brief d.d. 24 november 2005 houdende de geannoteerde agenda van de Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken van donderdag 8 december 2005 (21 501-31, nr. 85);**
- **het verslag van de Raad voor Werkgelegenheid en Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken op 2 juni 2005 (onderdeel werkgelegenheid en sociaal beleid) (21 501-31, nr. 80);**
- **het verslag van de Informele Raad voor Werkgelegenheid en Sociaal Beleid van 8 juli 2005 (21 501-31, nr. 82);**
- **het Groenboek demografische ontwikkeling en solidariteit tussen generaties (21 501-31, nr. 83);**
- **de kabinetsreactie op de motie-Douma over de inzet van de regering in de EU tegen zelfafhandeling door de scheepsbemanning (30 007, nr. 8) (30 007, nr. 14).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Stuurman** (PvdA) merkt op dat Progress, het programma voor werkgelegenheid en sociale solidariteit, dient ter ondersteuning van de Lissabondoelstellingen, maar dat over de financiering nog onduidelijkheid bestaat. Het Europees Parlement wil 854,2 mln. beschikbaar stellen, terwijl de Europese Commissie aan 628,8 mln. denkt. Besluiten over de financiering worden echter pas genomen na afronding van de Financiële Perspectieven 2007–2013. Mevrouw Stuurman vindt het een goede lijn dat het kabinet wil dat er eerst een besluit over de meerjarenbegroting wordt genomen voordat besluiten over de financiering van Progress vallen. Bij «recast», oftewel gelijke behandeling, gaat het voornamelijk om

¹ Samenstelling:

Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), Bibi de Vries (VVD), De Wit (SP), Van Gent (GroenLinks), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Smits (PvdA), voorzitter, Örgü (VVD), Weekers (VVD), Rambocus (CDA), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Varela (LPF), Eski (CDA), Koomen (CDA), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Kraneveldt (LPF), Hirsi Ali (VVD), Van Hijum (CDA) en Van der Sande (VVD).

Plv. leden: Depla (PvdA), Koşer Kaya (D66), Blok (VVD), Kant (SP), Halsema (GroenLinks), Smilde (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Azough (GroenLinks), Omtzigt (CDA), Visser (VVD), Algra (CDA), Vietsch (CDA), Van der Vlies (SGP), Hermans (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijk (CDA), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), Van As (LPF), Aptroot (VVD), Hessels (CDA) en Van Egerschot (VVD).

vereenvoudiging en modernisering van de huidige richtlijnen op het terrein van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. Mevrouw Stuurman verschilt niet wezenlijk van mening met het kabinet, dat vindt dat dit voorstel goed past in het streven naar vereenvoudiging en terugdringing van de administratieve lastendruk. Zij steunt de visie van het kabinet dat Europese richtlijnen over het meenemen van aanvullende pensioenen alleen wenselijk zijn als dergelijke richtlijnen de mobiliteit van werknemers binnen de Europese ruimte ten goede komen. Indien dit niet zo is, heeft het subsidiariteitsbeginsel voorrang.

Een eventuele opt-outclausule bij de Europese arbeidstijdenrichtlijn kan het mogelijk maken dat werkgevers de maximale gemiddelde arbeidstijd van 48 uur per week bijna onbeperkt overschrijden, mits de individuele werknemer hiermee instemt. In de praktijk blijkt deze instemming, bijvoorbeeld in Groot-Brittannië, te werken als voorwaarde om in dienst te treden bij een werkgever. Werknemers worden hierdoor blootgesteld aan grote gezondheidsrisico's en kansen om levensgevaarlijke fouten te maken vanwege een verminderd aandachtsvermogen. Groot-Brittannië heeft in de huidige EU-regelgeving een opt-out voor een werkweek van maximaal 48 uur, maar een meerderheid van EU-lidstaten wil dat Groot-Brittannië deze opt-out opgeeft.

Deze kwestie kan mogelijk worden opgelost door een uitfasering van de opt-out. Mevrouw Stuurman kan hiermee instemmen, mits de uitfaseringsperiode niet al te lang is en er niet wordt overgegaan tot het toestaan van deze opt-out aan andere EU-lidstaten. Zij vreest dat de openstelling van de opt-outregeling voor andere landen zal leiden tot verdere vertraging en de uitfasering uiteindelijk zal dwarsbomen. Het is niet uitgesloten dat Nederland op termijn algemeen gebruik zal maken van de opt-out als andere lidstaten dit ook zullen doen. Er is tenslotte al sprake van een glijdende schaal door de introductie van opt-out op het terrein van de aanwezigheidsdiensten.

Wat is het standpunt van Nederland in de Raad ten aanzien van «reconciliation», oftewel de combinatie van arbeid en zorgtaken? Mevrouw Stuurman begrijpt dat Nederland een van de lidstaten is dat het niet zo nodig vindt dat reconciliation een deugdelijke basis in de richtlijn krijgt. Wat is het belang van zo'n standpunt? Nederland heeft immers begin jaren negentig al in de Arbeidstijdenwet erkend dat zorgtaken belangrijk zijn bij de vormgeving van arbeidstijden.

De heer **Van Dijk** (CDA) vindt het een goede zaak dat er discussie is ontstaan over arbeidsmobiliteit in het kader van overdraagbaarheid van aanvullende pensioenen. Het is bijvoorbeeld niet bevorderlijk voor de arbeidsmobiliteit dat een werknemer in Duitsland pas na tien jaar arbeid het recht heeft om toe te treden tot een pensioenfonds. Het is echter de vraag hoe ver die mobiliteit moet gaan. De heer Van Dijk kan zich voorstellen dat de grensoverschrijdende overdraagbaarheid van pensioenen op Europees niveau wordt geregeld. Hij plaatst echter vraagtekens bij de proportionaliteit van de voorliggende richtlijn. Via de betreffende richtlijn worden de toetredingsvoorwaarden namelijk zo goed als algemeen bepaald. Bovendien is deze alleen van toepassing op aanvullende pensioenfondsen. Voorop staat dat er geen inbreuk mag worden gemaakt op het Nederlandse pensioenstelsel.

De richtlijn betreffende het beginsel van gelijke kansen is een samenvoeging van een aantal bestaande richtlijnen. Is dat een puur technische operatie of kunnen hierbij onderwerpen ter discussie worden gesteld? De heer Van Dijk heeft bijvoorbeeld kritiek op de wijze waarop de omkering van bewijslast op het terrein van gelijke kansen is geregeld. Biedt de formulering van de richtlijn voldoende ruimte om een eigen invulling te geven aan het levensloopbeleid? Met betrekking tot Progress vraagt de heer Van Dijk zich af of het verstandig is om het voorstel van het Europees

Parlement te volgen om hiervoor 854,2 mln. uit te trekken. Het is beter om eerst de Financiële Perspectieven af te wachten.

Als gevolg van uitspraken van het Europees Hof van Justitie moet de arbeidstijdenrichtlijn worden aangepast. Uitsluiting van de opt-out op korte termijn zou de beste oplossing zijn. Als er toch een opt-outregeling wordt getroffen, is het niet verstandig om daarbij toe te staan dat een en ander op individuele basis tussen werknemer en werkgever kan worden geregeld. Overschrijding van de arbeidstijd zal dan waarschijnlijk als voorwaarde bij indiensttreding worden gesteld. De heer Van Dijk benadrukt dat dergelijke afspraken op het niveau van de sociale partners moeten worden gemaakt en niet op het niveau van de individuele werknemer-werkgeverrelatie.

De heer **Van der Sande** (VVD) verneemt graag van de minister hoe hij tegen een Europees sociaal model aankijkt. Hoe ziet de minister de rol van individuele landen en de sturing van Europa? De heer Van der Sande is van mening dat beheersing van de effecten van demografische ontwikkeling op landelijk niveau geregeld moet worden en niet op Europees niveau. De vragen in het Groenboek tenderen naar één sociaal model. In de antwoorden neemt het kabinet daar echter niet voldoende afstand van. Klopt het dat het antwoord van het kabinet op de conclusie van het Groenboek luidt dat sociaal beleid op Europees niveau alleen informatie-uitwisseling, coördinatie van projecten en het delen van best practices inhoudt en verder niets? Wat gebeurt er met de uitslagen van de examinering van het Nationaal hervormingsprogramma? De heer Van der Sande heeft de indruk dat er eerder wordt verklaard dan dat er daadwerkelijk wordt geëxamineerd.

Met betrekking tot de arbeidstijdenrichtlijn merkt de heer Van der Sande op dat de kracht van de werknemer groter wordt, terwijl de verbondenheid van de werknemer met vertegenwoordigende organen vermindert. Het is wel degelijk mogelijk voor werkgevers en werknemers om individuele afspraken te maken. Uit de Nederlandse opstelling ten aanzien van Progress blijkt niet veel enthousiasme, inhoudelijk noch financieel. Als Nederland geen onderdeel had uitgemaakt van Europa, had Nederland niet meegedaan, zo lijkt het. Misschien is het goed om dat ook in Europa te laten blijken.

Het antwoord van de minister

De **minister** beschouwt een eventuele opt-outregeling in het kader van de arbeidstijdenrichtlijn niet als een glijdende schaal, maar als een pas op de plaats om later tot een beter resultaat te kunnen komen. Een nieuwe arbeidstijdenrichtlijn is voorlopig toekomstmuziek en bovendien is niet duidelijk hoe zo'n richtlijn eruit moet zien. Daarbij is het de vraag wat de Europese Raad kan doen om de gevolgen van het SIMAP-arrest en het Jaeger-arrest in te perken tot een aanvaardbaar niveau. Omdat de EU er niet uit kwam, heeft Nederland een opt-outclausule voorgesteld. Het kabinet wil deze clausule niet langer handhaven dan nodig is. Op het moment dat er op Europees niveau een fatsoenlijke regeling ligt, kan de individuele opt-outregeling worden afgeschaft. Europese afspraken over arbeidstijden zullen niet snel interfereren met Nederlandse regelgeving op dit terrein, omdat Nederland al een goed nationaal regime heeft.

De minister benadrukt dat hij liever geen opt-outclausule zou opnemen in een toekomstige arbeidstijdenrichtlijn. Het lijkt hem echter zeer onwaarschijnlijk dat er ooit politieke consensus bereikt zal worden over een arbeidstijdenrichtlijn zonder een vorm van opt-out. De Nederlandse inzet is er daarom op gericht om een eventuele opt-outregeling uit te faseren, maar het is de vraag of dit tot resultaat zal leiden. Het krachtenveld is namelijk de laatste jaren verschoven omdat een meerderheid van de onlangs toetredende landen voorstander is van een opt-outregeling.

Nederland heeft daarom in de discussie over opt-out de vraag ingebracht of het niet verstandig is om condities af te spreken. De belangrijkste conditie is dat er bij aanvang van een dienstverband niet verlangd mag worden dat er een handtekening wordt gezet voor onbepaalde overschrijding van de arbeidstijd. In alle circulerende varianten van een opt-outregeling zal dit verboden zijn. Bovendien wordt er gestreefd naar limitering van opt-out.

Er is serieus gekeken of kan worden vastgelegd dat er alleen een beroep op de opt-outclausule kan worden gedaan in overleg met de sociale partners of in het kader van een cao. Het probleem is echter dat veel landen, bijvoorbeeld Groot-Brittannië, dergelijke overlegstructuren niet kennen. Dit zal realisatie van deze mogelijkheid bemoeilijken. De minister is weliswaar voorstander van deze lijn, maar hij verwacht niet dat deze weg zal worden ingeslagen.

De minister zal binnenkort met de Kamer komen te spreken over de verhouding tussen het Nederlandse arbeidsrecht en Europese regelingen als de nieuwe Arbeidstijdenwet aan de Kamer wordt voorgelegd. In de nieuwe Arbeidstijdenwet is de Europese regelgeving als vertrekpunt gekozen. Er wordt terughoudend omgegaan met nationale regels die daarbovenuit stijgen. Bovendien is er een rol weggelegd voor sociale partners. De portability van pensioenen is belangrijk voor de mobiliteit. Een richtlijn die lange wachttijden voor toetreding tot een pensioenstelsel verbiedt, voorkomt dat mensen die vanuit het buitenland in Nederland komen werken, beginnen met een groot pensioengat. De minister is dan ook voorstander van meer uitruil. De Nederlandse belangen moeten hierbij echter wel geborgd zijn. Maatwerk is daarom van groot belang. Indexatie is voor Nederland bijvoorbeeld een gevoelig punt omdat deze gelijk is voor slapers en gepensioneerden. Het geavanceerde stelsel van aanvullende pensioenen loopt enig risico en daarom moet er goed worden gekeken naar de condities waaronder de portability-richtlijn tot stand komt. Waarde-overdracht kan bijvoorbeeld riskant zijn. Het kan namelijk grote gevolgen hebben als iemand zijn pensioenpot kan meenemen als hij naar het buitenland vertrekt.

De samenstelling van de richtlijn betreffende gelijke kansen is vooral een technische exercitie die niet interfereert met het Nederlandse beleid en de levensloopregeling. De minister is geen voorstander van nieuw Europees beleid met betrekking tot demografische ontwikkelingen. Het gaat om uitwisseling van informatie en best practices. De verschillende landen leren van elkaar en informeren elkaar. De minister benadrukt dat gezamenlijke urgentie wordt gevoeld met betrekking tot bijvoorbeeld vergrijzing, participatie, activerende sociale stelsels, scholing van de beroepsbevolking, het voorkomen van grootschalige werkloosheid en armoede als gevolg van een verkeerde match. Daarover wordt onderling gesproken, maar de minister vindt dat Europa beleid op dit punt niet mag opleggen. De examinering hoeft dan ook niemand vrees aan te jagen. Het Groenboek is wat hem betreft geen opmaat voor een richtlijn.

De minister is positief over de combinatie van arbeid en zorgtaken. Maar omdat de arbeidstijdenrichtlijn betrekking heeft op veiligheid en gezondheid is deze niet de juiste plaats om een en ander in te regelen. Dat neemt niet weg dat de Arbeidstijdenwet ook invloed heeft op het combineren van werk en privé.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van Dijk** (CDA) vraagt of hij goed heeft begrepen dat de minister de huidige richtlijn betreffende overdraagbaarheid van pensioenen niet aanvaardt als deze blijft zoals hij is. Klopt het dat de minister achter het principe van overdraagbaarheid van pensioenen staat, maar pas instemt met een richtlijn als deze geen bezwaar oplevert voor het Nederlandse pensioenstelsel?

De **minister** staat op het standpunt dat de richtlijn het Nederlandse pensioenstelsel niet in gevaar mag brengen. De heer Van Dijk schetst in zijn vraagstelling een mogelijke onderhandelingsstrategie. In openbare debatten moet de regering nooit haar eigen onderhandelingsstrategie schetsen. Daarom volstaat de minister met de mededeling dat de heer Van Dijk er mogelijk niet ver vanaf zit. De minister benadrukt echter dat de portability-richtlijn in nauw verband wordt gebracht met de breed ondersteunde Lissabon-strategie. Dit betekent dat de Nederlandse regering nooit vanuit de «opposite position» kan vertrekken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Smits

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Nava